

Sprísniť ochranu prírody v NPR Devínska Kobyla

Národná prírodná rezervácia (NPR) Devínska Kobyla patrí medzi najvýznamnejšie maloplošné chránené územia v rámci ChKO Malé Karpaty. Pôvodne bola r. 1965 vyhlásená na výmere 27,97 ha, rok po vyhlásení chráneného náleziska Sandberg na výmere 25,60 ha. R. 1986 sa tieto územia spojili a výmera rezervácie sa zväčšila až na 102 ha (Kaliská, Lackovič, 1989). Na tomto území sa nachádzajú jedinečné prvky geologické (jaskyne vo vápencoch, morské piesky a pieskovce so zubami rýb z neogénu), geomorfologické (erózne ryhy a úvaliny), botanické (25 chránených druhov teplomilnej flóry) a zoologické (chránené druhy hmyzu, obojživelníkov a plazov).

Územie NPR Devínska Kobyla je dosť značne poznamenané činnosťou človeka. V minulosti to bola najmä ťažba dreva, kameňa a piesku, čo výrazne ovplyvnilo až 20 % plochy rezervácie. V pieskoviskách zostali nielen jamy po vyťaženej surovine, ale aj eolické presypy a antropické násypy. Kameňolomy sa vyznačujú strmými stenami po vydolovanej hornine a terasovito umiestnenými plošinami. Po ťažbe dreva na väčších odlesnených extrémne sklonitých plochách podliehala pôda urýchlenej erózii. Vytvorili sa mnohé výmole, ktoré sa neskôr po opätovnom čiastočnom zalesnení

Na stráňach NPR Devínska Kobyla sa hojne vyskytuje hlaváčik jarný (*Adonis vernalis*), jedna z chránených rastlín tejto lokality

vyplňajú zeminou z hornej časti svahov Devínskej Kobylы. Človek tu výrazne zasiahol aj budovaním vojenských opevnení a zákopov, poľných ciest, chodníkov a odpočívadiel. Najviac je týmto spôsobom narušená plocha nad pieskoviskom na Sandbergu. Priestor je aj v súčasnosti výletným miestom s lavičkami, ohniskami, chodníkmi a provizórnymi ihriskami. Nakoľko NPR Devínska Kobyla sa nachádza na území hlavného mesta SR Bratislava, a je veľmi ľahko dostupná, predpokladáme ďalšie zvyšovanie antropického tlaku na prírodu v rezervácii.

Výskumom v r. 1995–1996 sa zistilo, že z environmentálnych vlastností pôd je najvýznamnejšia ich vysoká náchylnosť na vodnú eróziu, zmiernuje ju iba rastlinná prikrývka. Preto v súčasnosti len na 15 % plochy možno pokladať eróziu za katastrofickú, odstránením vegetácie by sa však rozšírila až na 75 % plochy rezervácie. Väčšina pôd je silne až stredne odolná proti utlačaniu (ušľapavaniu) a acidifikácii (okysľovaniu). Náchylnejšie sú na intoxikáciu, t. j. znečistenie jedovatými prvkami a látkami. Takéto pôdy sa nachádzajú až na 80 % územia rezervácie. Z desiatich analyzovaných vzoriek na obsah ťažkých kovov (Pb, Hg, Cd, Cu, As, Ni a Co) sme zistili len v jednej zvýšený obsah arzenu. Možným zdrojom tohto prvku sú exhaláty zo spaľovania fosílnych palív v neďalekej mestskej časti Devín. V jednej z ďalších pôdných vzoriek sa zistil zvýšený obsah olova. Jeho zdrojom môžu byť výfukové plyny motorových vozidiel z blízkej komunikácie alebo znečistenie pochádzajúce z mechanizmov používaných pri ťažbe kameňa a piesku, prípadne vplyv neďaleko situovaných závodov (Bedrna, Račko, Pekárová, 1996).

Opatrenie na sprísnenie ochrany prírody v NPR Devínska Kobyla

Na sprísnenie ochrany prírody v NPR Devínska Kobyla na základe podrobného výskumu navrhujeme:

- Na zmiernenie negatívnych dôsledkov antropizácie na pôdu treba rozšíriť rezerváciu o 25 ha pozdĺž východnej hranice až po Červenú cestu. Tento zalesnený západný svah Devínskej Kobylы nie je síce botanicky ani zoologicky obzvlášť atraktívny, ale vytvorí nárazníkovú

zónu, potrebnú na uchovanie súčasného stavu (hrozba akumulácie) pôdy na prudkých svahoch rezervácie. Znížilo by sa tak nebezpečenstvo, že by sa pri plošnom odlesnení tejto nárazníkovej plochy znehodnotila prevažná časť NPR eróziou.

- Rozšíriť územie rezervácie aj v severozápadnom smere o Sloviniec (5 ha), keďže v kameňolome pod ním sa nachádza geomorfologicky zaujímavá krasová jaskyňa a na južnom svahu Slovinca aj botanická plocha ČMB – Biota.

- Priamo do vyšliapaných chodníkov (okrem náučného chodníka) presadiť (prípadne zasadiť) kríky a stromčeky z blízkeho okolia, a tak znemožniť ich používanie. Chodníky vytvárajú akútnu hrozbu lokálnej urýchlenej vodnej erózie s možnosťou vzniku hlbokých rýh a výmoľov. Prerušenie chodníka kríkmi by spôsobilo jeho postupné zarastanie po celej dĺžke.

- Zalesniť celú plochu nad pieskoviskom na Sandbergu. Ak sa urýchlene nepristúpi k jeho asanácii, hrozí postupná deštrukcia celého kopca. Ochranu pôdy a podložia treba zabezpečiť plošnou výsadbou suchomilných a vápnomilných kríkov a stromov so súčasným zamedzením (ohradením, výstražnými tabuľkami) piknikov, loptových hier a šantenia detí (nebezpečie úrazu).

- Zlepšiť informovanosť o zákaze jazdenia na horských bicykloch, chodenia mimo náučného chodníka a kladení ohňa na území NPR umiestnením oznamovacích tabuľ a občasnými kontrolami územia pracovníkmi štátnej správy i s ukladaním pokút za ich porušenie. Upozorniť všetky stupne škôl o protizákonnosti pohybu mimo náučného chodníka.

- Na ochranu pôd pred vylúhovaním a odnosom povrchových vrstiev odtokom treba v úzkych úvalinových dolinách postaviť kamenné múrky prehradzujúce ich dná (podobne ako v úvalinovej doline pod Vínhradmi).

- Osobitnú pozornosť treba venovať ochrannému účinku vegetácie na pôdu v súvislosti s vodnou eróziou. Na plochách s najvýraznejším ochranným účinkom vegetácie sa treba vystríhať akýchkoľvek zmien, najmä likvidácie súčasnej vegetácie (rúbaním, požiarom, kľčováním).

- Treba zaviesť **osobitný režim ochrany prírody NPR Devínska Kobyla** so zohľadnením uvedených návrhov.

Ivana Pekárová, Zoltán Bedrna, Ján Račko

Vodnou eróziou extrémne poškodené svahy Devínskej Kobylы navrhujeme zalesniť

Pieskovisko Sandberg – geologicky vzácne nálezisko morských sedimentov

Literatúra

- Bedrna, Z., Račko, J., Pekárová, I., 1996: Problems of Protection in the National Natural Reserve Devínska Kobyla. Zb. Management and Protection of Enviroment. Tempus – PRIF UK Bratislava, p. 51–52.
- Kaliská, G., Lackovič, J., 1989: Sprievodca náučným chodníkom ŠPR Devínska Kobyla. Príroda, Bratislava, 32 pp.
- Pekárová, I., 1996: Environmentálne vlastnosti pôd NPR Devínska Kobyla. Dipl. práca PRIF UK Bratislava, 30 pp.